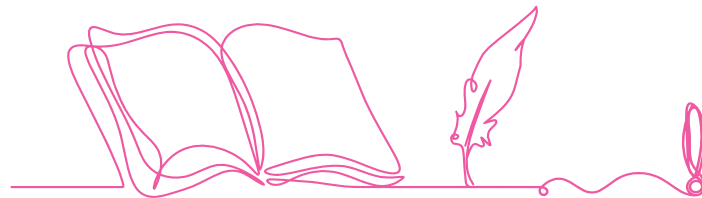

Irina-Roxana Georgescu

CUM SCRIM COMPUNERI

Exerciții de antrenament și de scriere creatoare

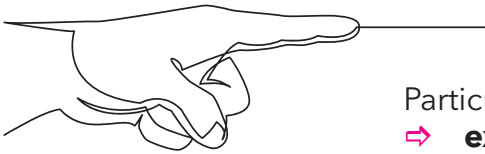
CORINT
EDUCAȚIONAL

Textul liric

Textul liric este textul literar marcat de o enunțare subiectivă (prin folosirea persoanei I), de lirism și de expresivitate.

Tipul de **organizare textuală** cel mai frecvent întâlnit pentru definirea textului liric este **versificația** (secvența formată din unități echivalente ritmic), având **drept efect muzicalitatea**.

Trăsăturile textului liric

Particularități ale textului liric:

- ⇒ **exprimarea directă a gândurilor, a trăirilor, a ideilor, a sentimentelor**, prin apelul la o instanță numită voce lirică sau poetică;
- ⇒ **vocea lirică/poetică** accentuează impresia de subiectivitate și de afectivitate;
- ⇒ prezența **limbajului expresiv**;
- ⇒ relația dintre ideea poetică și mijloacele de expresivitate artistică;
- ⇒ existența elementelor de prozodie, textul liric fiind adesea organizat în versuri și în strofe;
- ⇒ **tiparul textual** specific textului liric este **descrierea**, pusă **în relație cu monologul interior**.

Dacă vrei să știi mai mult:

Lirismul subiectiv este generat, la nivelul textului liric, prin **formele verbale și pronominale de persoana I și a II-a** (numărul singular și plural, după caz). De asemenea, este susținut de **punctuația afectivă** (de exemplu, frecvența punctelor de suspensie dintr-un text liric amplifică o anumită stare de spirit, o anumită atitudine, un sentiment etc.) și de **mijloacele de expresivitate artistică** (figuri de stil și imagini artistice).

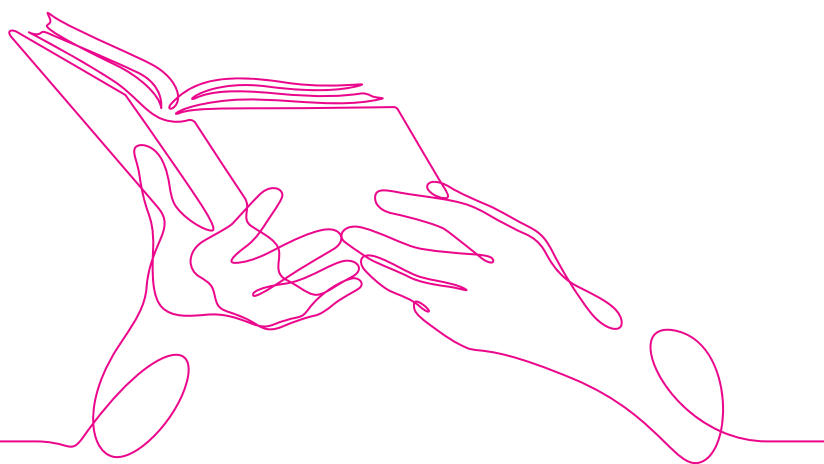
Lirismul se asociază, adesea, cu subiectivitatea, prin centrarea asupra **vocii lirice**, care este **întotdeauna ficțională**.

Atenție **să nu confunzi textul liric** (marcat de subiectivitate) **cu textul narativ** (marcat de o perspectivă subiectivă asupra întâmplărilor și asupra personajelor). Deși sunt utilizate mărci ale subiectivității în ambele tipuri de texte, cele două tipuri de discurs sunt fundamental diferite, deoarece:

Textul liric/discursul poetic:	Textul narativ/discursul narativ:
<ul style="list-style-type: none">☞ transfigurează realitatea;	<ul style="list-style-type: none">☞ face apel la realitate, pe care o poate reprezenta ca atare;
<ul style="list-style-type: none">☞ utilizează un limbaj plastic, marcat de figuri de stil și de imagini artistice;	<ul style="list-style-type: none">☞ utilizează un limbaj obișnuit, ușor de decodat, pentru a surprinde oralitatea sau familiaritatea discursului narativ;
<ul style="list-style-type: none">☞ poate fi structurat în strofe și în versuri (mai ales în cazul poeziei tradiționale) sau poate aborda o metrică variabilă (în cazul poeziei moderne și contemporane);	<ul style="list-style-type: none">☞ este scris ca o suită de paragrafe înlanțuite;
<ul style="list-style-type: none">☞ sunt transmise idei, atitudini, sentimente grație vocii poetice/lirice, care este susținută în text prin mărcile lexico-gramaticale ale subiectivității (verbe, pronume și adjective pronominale la persoana I și a II-a, numărul singular și plural, interjecții, exclamații, interogații, cuvinte/sintagme cu valoare afectivă etc.).	<ul style="list-style-type: none">☞ sunt transmise idei, atitudini, sentimente grație naratorului subiectiv (sau naratorului-personaj), a cărui prezență este susținută în text prin mărcile lexico-gramaticale ale subiectivității (verbe, pronume și adjective pronominale la persoana I și a II-a, numărul singular și plural, interjecții, exclamații, interogații, cuvinte/sintagme cu valoare afectivă etc.).

Exemple:

Lumea toată-i trecătoare,
Oamenii se trec și mor
Ca și miile de unde,
Ca un suflet le pătrunde,
Treierând neconținut
Sânul mării infinit.
Numai poetul,
Ca păsări ce zboară
Deasupra valurilor,
Trece peste nemărginirea timpului:
În ramurile gândului,
În sfintele lunci,
Unde păsări ca el
Se-ntrec în cântări.

(Mihai Eminescu, *Numai poetul*)

Sunt declarat admis în iarnă - încă un scelerat
pe linia ferată: pune bețe-n roate
ultimului Accelerat

Nici aici n-am scăpat de uguitul
porumbelului țicnit. El mă urmărește
și apare la fereastra altor și altor case
prin care mă ascund

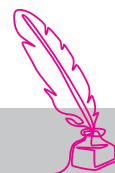
(Ioan Moldovan, *Grupaj*,
în volumul *Multe ar mai fi de spus*)

Amicul meu, domnul Manolache
Guvidi, este o persoană cunoscută în
societatea noastră; e un om cu o avere
însemnată, câștigată printr-o muncă
onorabilă; e un om inteligent și serios,
un bun soț și un bun tată de familie.
Cu atâtea calități trebuia să reușeas-
că în lupta pentru viață: invidioșii, cu
toate clevetirile lor, n-au putut nimic în
contră-i.

(I.L. Caragiale, *Om cu noroc*)

Noaptea am visat că plutesc pe cana-
le. Brațele râului sunt mari și puterni-
ce. În ape trăiesc delfini de apă dulce
și vidre, submarinul căpitanului Nemo
andochează pe sub sălcii, dar asta nu
mă miră deloc. Văd hublourile portocalii,
colorate de lumina electrică tremurată
și asta mă înspăimântă. Dar știu
acum să înot și, la o adică, pot folosi
curenții rapizi ca să nu fiu prins.

(Ștefan Manasia, *Platanii din
Samothraki*)

Structura textului în care exprimi mesajul unei opere lirice

Schemă de orientare:

Textul literar „X” de Y este o operă lirică, având ca temă (natura/copilăria/adolescența/familia/școala etc.). În ceea ce mă privește, mesajul desprins din acest text vizează (*scriu două-trei rânduri, raportându-mă la tema precizată și la ceea ce îmi sugerează textul, după lectura repetată a acestuia*).

În primul rând, mesajul este sugerat de conținutul de idei al textului. (*notez una-două fraze, insistând asupra temei pe care am menționat-o mai sus și accentuând mesajul precizat în paragraful anterior*)

[Folosește conectori (de asemenea, totodată, în egală măsură, în același timp etc.) pentru a întări ceea ce scrii.]

Conștiința artistică apare într-o ipostază contemplativă/meditativă/confesivă (*dezvolt ideea*).

În al doilea rând, perspectiva subiectivă a vocii poetice, prin frecvența verbelor și a pronumelor de persoana I (*dau trei-patru exemple din text*) și prin prezența monologului liric, oferă o cheie autentică de interpretare a mesajului.

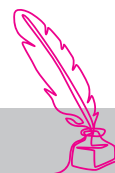
[Vei puncta elemente discursive referitoare la: repetiția unor cuvinte semnificative, interesul pentru anumite simboluri, semnificația a două-trei figuri de stil diferite și inventarul a două-trei imagini artistice diferite care întăresc legătura cu mesajul precizat.]

Descrierea de tip tablou este susținută de abundența elementelor de expresivitate artistică, întărind ideea că (*reiau ideea despre mesajul textului*).

Nu în ultimul rând, elementele de versificație - rima, măsură versurilor constantă/variabilă și strofa de tip - au rolul de a accentua armonia interioară a poemului, subliniind mesajul poetic.

Pe baza temei (copilăriei/școlii/educației etc.) și a valorii morale a (familiei/prieteniei/curajului/respectului față de vârstnici etc.), asociez acest text cu opera literară „A” de B (*voi scrie unu-două enunțuri despre această asocieră, cu accent pe tema enunțată*).

Prin urmare, opera „X” de Y pune în lumină/valorifică/accentuează Astfel, textul impresionează prin

ACȚIUNEA

- Succesiune de întâmplări **subiectul** operei.

CINE SCRIE/CINE POVEȘTEȘTE

- **Autorul** - persoana reală care imaginează și scrie opera.
- **Naratorul** - **vocea** care relatează întâmplările:
 - ★ **persoana a III-a** narator **obiectiv/omniscient**;
 - ★ **persoana I** narator **subiectiv**, implicat ca **personaj** sau **martor**.

Autorul ≠ Naratorul

CINE ACȚIONEAZĂ (PERSONAJELE)

- După importanță: **principale, secundare, episodice** etc.
- După rol moral: **pozitive/negative**.

FORMULĂ-FOARTE-SCURTĂ

- **Textul narativ = CINE + CE face + UNDE/CÂND + DE CE/CUM.**

Valori importante:

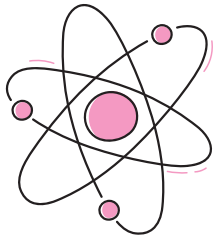
- ✓ dragostea pentru familie;
- ✓ deschiderea față de alte persoane;
- ✓ grija pentru copii/pentru cei dragi;
- ✓ frumusețea morală;
- ✓ curiozitatea pentru ceea ce e nou;
- ✓ erudiția;
- ✓ curajul;
- ✓ înțelepciunea;
- ✓ buna dispoziție;
- ✓ responsabilitatea;
- ✓ consecvența;
- ✓ asiduitatea;
- ✓ prețuirea prietenilor;
- ✓ demnitatea;
- ✓ respectul față de sine și față de ceilalți;
- ✓ empatia (încercarea de a-i înțelege și de a-i ajuta și pe alții în situații dificile);
- ✓ altruismul;
- ✓ căutarea adevărului;
- ✓ iubirea;
- ✓ devotamentul;
- ✓ interesul pentru educație;
- ✓ precauția etc.

Atenție!

Poți face analogii cu alte personaje din cărțile citite de tine, pentru a demonstra atașamentul față de eroul din textul-suport.

Textul nonliterar

Textul informativ sau **nonliterar** prezintă aspecte ale vieții de zi cu zi sau **informații din diferite domenii de activitate**.

Aceste texte cuprind, de obicei, **informații exacte** (adevăruri științifice).

Putem regăsi, în cadrul unui text informativ, tabele sau organizatori grafici cu ajutorul cărora se structurează informațiile, astfel încât lectura și înțelegerea acestora să fie mai ușoară; de asemenea, regăsim grafice, procente etc.

Textul nonliterar se raportează la **aspecte din realitate**.

Textul nonliterar este scris cu **scopul de a informa**, de **a convinge** sau de **a amuza cititorul**.

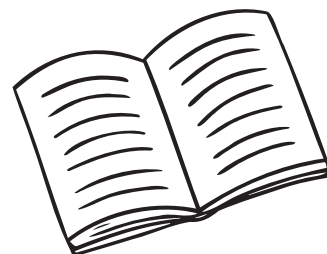
Din categoria textelor nonliterare, fac parte textele de informare și cele funcționale: **afișul, invitația, rețeta, instrucțiunile de diverse tipuri, articolul de dicționar** etc.

Textul de opinie

Textul de opinie cuprinde **formulări care exprimă un punct de vedere**.

Cum susțin o idee?

- ⇒ Pot folosi cuvinte/formulări diverse pentru a-mi exprima opinia:
 - *Cred că...*
 - *Consider că...*
 - *Mărturisesc că...*
 - *Sunt de părere că...*
- ⇒ Voi susține argumentele cu situații concrete, introduse prin formulări ca:
 - { – *În primul rând, ...*
 - { – *În al doilea rând,*
 - *În același timp, ...*
 - *Totodată,*
 - *De asemenea,*
 - *În egală măsură,*
 - *Deopotrivă, ...*
- ⇒ Voi încheia prin formule de tipul:
 - *În concluzie, ...*
 - *Așadar, ...*

Exerciții de antrenament și performanță

I.

Citește cu atenție textul de mai jos, apoi răspunde, pe rând, la fiecare dintre întrebări.

Pe scurt, cam așa ar arăta planul clădirii în care s-au scurs cele mai zburcănate și cele mai dragi zile ale vieții mele, locaș* de unde au pornit și la care s-au întors aventurile noastre, ca să se sfârșească, aidoma valurilor, izbite de stâncile pustii: o casă roșiatică, prelungă, cu cinci uși de sticlă, sub bolțile de viță sălbatică, la marginea târgului; o curte uriașă, având o galerie acoperită și o spălătorie, și care era deschisă în toate direcțiile: în față, printr-un portal* mare, spre sat; pe latura de nord, la drumul - mărginit de un gard scund, zăbreliț* - ce ducea la Gara aflată la trei kilometri; la sud și în spate, spre grădini și fânețe, înfrățite cu cele din suburbii...

Aici ne-a adus vântul „schimbărilor”, vreo decizie de-ale inspectorului sau de-ale prefectului. Cu mult timp în urmă, spre sfârșitul vacanței, o trăsură țărănească, simplă, care mergea înaintea calabalăcului* nostru, ne-a lăsat, pe mama și pe mine, în fața porțiței ruginite. Câțiva ștregari, care furau piersici din grădină, au șters-o pe mutește, prin găurile din gardul-viu... Mama, căreia noi îi spuneam Millie și care era cu adevărat cea mai scrupuloasă* gospodină pe care mi-a fost dat s-o văd vreodată, a intrat în încăperile pline de paie prăfoase, ca să constate pe dată, cu disperarea cu care o făcea la fiecare „deplasare”, că mobilierul nostru n-o să mai reziste deloc, într-o casă atât de prost construită... Mai apoi a ieșit, ca să-mi împărtășească și mie dezamăgirea ei. Vorbindu-mi, îmi ștergea ușurel cu batista fețișoara de copil, înnegrită de praful călătoriei. Apoi, a intrat din nou, ca să socotească toate deschizăturile pe care trebuia să le condamne, încât să facă locuibil un asemenea adăpost... Cât despre mine, purtând pe cap o pălărie mare de paie, cu panglici, rămăsesem acolo s-o aștept, pe pietrișul acestei curți străine, scormonindu-l încetișor, prin jurul puțului sau pe sub hangar.

Cel puțin, cam așa îmi închipui eu astăzi sosirea noastră. Căci, de îndată ce vreau să regăsesc îndepărtata amintire a acestei prime serii de așteptare în curtea noastră de la Sainte-Agathe, sunt năpădit de amintirile altor așteptări; apucând cu mâinile zăbrelele portalului, mă și văd scrutând temător cu privirea pe oricine ar fi ieșit în plină stradă. Și dacă încerc să-mi închipui acea primă noapte, pe care a trebuit să o petrec în mansarda mea, în mijlocul podurilor de la primul etaj, îmi și răsar în minte alte nopți; eu nu mai sunt singur în acea cameră; o

Înainte de explorarea textului

În cazul poeziei moderne și contemporane, constrângerile prozodice referitoare la rimă, ritm, măsura versurilor, tip de strofă etc., dar și aspecte care țin de forma textului sunt „dinamitate”, accentul căzând pe ideea poetică, pe resursele interioare ale textului liric, de aceea, impresia este că sunt mai greu de înțeles.

Cu cât citești mai multă poezie – propune-ți să citești măcar o poezie în fiecare zi – cu atât poezia, indiferent de epoca în care a fost scrisă, îți va oferi tot mai mult.

X.

Citește cu atenție textul de mai jos, apoi răspunde, pe rând, la fiecare dintre întrebări.

Avem zile. Suntem dintre cei care au zile.

În dulapul Său din baie, Dumnezeu ține zile pentru noi, împăturite ordonat.

Unele mai pufoase, altele mai aspre.

Dar la dungă.

Nici una n-o depășește pe alta, nici una nu iese în afară,
nici cu o miime de milimetru.

Numai vara.

Numai vara ele se lungesc se lățesc

Se lăbărțează și se umezesc

Se fac albe, albastre sau cel mult galbene

Le smulgem de sus, de pe rafturile

Din baia lui Dumnezeu

Ne ștergem cu ele pe față

Le înnodăm bine în vârful bețelor

Conducându-ne alaiul de umbre din toate vacanțele
spre cea mai recentă versiune

a soarelui.

Ștefania Mihalache, *Avem zile*

1. Precizează, într-un enunț, ce efect îți produce lectura poeziei *Avem zile* de Ștefania Mihalache.

.....

.....

.....

.....

.....

XIII.

Citește cu atenție textul de mai jos, apoi răspunde, pe rând, la fiecare dintre întrebări.

Într-un sat de munte.

ACTUL I

(Interiorul unei cârciume, clădire cu grinzi de lemn. În fund, la mijloc, ușa de intrare; la stânga, fereastră mare de prăvălie [...]; lângă fereastră, taraba. La stânga, planul I și al II-lea, două uși cari dau în două odăi. La dreapta, planul I, chepengul beciului și o ușe care dă în celar*. La stânga, în față, o masă de lemn și scaune rustice*. Lavițe pe lângă pereți.)*

SCENA I

DRAGOMIR, GHEORGHE și ANCA (Toți trei stau împrejurul mesii pe care arde o lampă mică cu petrol. Gheorghe ține o gazetă în mână. Anca lucrează la o cămașe.)

GHEORGHE: ... E greu să scape, firește... dar se-ntâmplă... Așa fac mai toți câți scapă: s-arată pocăiți, se prefac proști, se dau tot cu binișorul, și odată, când le vine bine, p-aici ți-e drumul...

DRAGOMIR: Adică și ăsta era șiret... se prefăcea... (*Zâmbind.*) Am înțeles!

I.L. Caragiale, *Năpasta*

Cuvinte noi

*chepeng - intrare, deschizătură la un beci care se închide cu o astfel de ușă

*celar - mică încăpere în locuințele țărănești, pentru păstrarea alimentelor și a obiectelor casnice

*rustic - de la țară; câmpenesc, rural

1. Notează „X”, în dreptul fiecărui enunț, în tabelul de mai jos, pentru a stabili dacă este adevărat sau fals.

Enunțul	Adevărat	Fals
Orice text dramatic are o structură specifică.		
Didascaliile pot fi interne sau externe.		
Tiparul textual dialogat nu este specific textului dramatic.		
Într-un text dramatic, nu există niciun conflict.		
Într-un text dramatic, personajele beneficiază de diverse modalități de caracterizare.		

Citește cu atenție textul de mai jos, apoi răspunde, pe rând, la fiecare dintre întrebări.

Jane Austen, *Mândrie și prejudecată* (adaptare grafică de Vali Ivan)

1. Notează „X”, în dreptul fiecărui enunț, în tabelul de mai jos, pentru a stabili dacă este adevărat sau fals, bazându-te pe informațiile din textul dat.

Enunțul	Adevărat	Fals
Vlad Ivan adaptează grafic romanul lui Jane Austen, <i>Mândrie și prejudecată</i> .		
Domnișoara Bennett vine să o vadă pe Lizzy, sora ei, în ciuda vremii rele.		

2. Ordonează ideile de mai jos, așa cum le regăsești în textul dat, apoi notează litera corespunzătoare în tabel.

- Domnișoara Bennett este invitată să rămână peste noapte.
- Domnișoara Bennett discută cu domnul Darcy despre imperfecțiune și prejudecată.
- Domnișoara Bennett este îngrijorată de starea surorii sale.
- Domnișoara Bennett este invitată să se plimbe prin cameră, fiindcă domnul Darcy nu preferă duelurile de replici.

--	--	--	--

3. Precizează, în unu-trei enunțuri, două trăsături ale textului multimedial, valorificând secvența dată din romanul grafic *Mândrie și prejudecată* de Jane Austen.

REZOLVĂRI

Alain-Fournier, *Marele Meaulnes*

1. d., b., c., a.; **2. a.** tipar descriptiv; **b.** tipar dialogat/dialogal; **3.** trăsături: melancolic, sensibil etc.; caracterizare directă, realizată de naratorul-personaj etc. **4.-10.** răspunsuri subiective.

Rebecca Ross, *Surori de spadă și cântec*

1. prezența unui narator; conturarea unei acțiuni; prezența unor repere spațiale și temporale; prezența unor personaje; conturarea unui conflict; **2. e., c., f., b., d., a.**; **3. a.** tipar descriptiv; **b.** tipar dialogat/dialogal; **4.** trăsături: geloasă, sinceră, liniștită etc.; caracterizare directă, realizată de personajul însuși etc.; **5.-10.** răspunsuri subiective.

Louisa May Alcott, *Micuțele doamne*

1. mulțumite; fericite; grijă; vremurile; **2. b., e., d., c., a.**; **3. a.** tipar descriptiv; **b.** tipar dialogat/dialogal; **4.** înțeleaptă, întristată etc.; caracterizare directă, realizată de personajul însuși etc.; **5.** arogantă, tristă etc.; caracterizare indirectă, prin atitudine, limbaj etc.; **6.-11.** răspunsuri subiective.

Jo Cotterill, *Lămâi, cărți și prieteni*

1.

Enunțul	Adevărat	Fals
Când ajunge acasă, fata face mult zgomot.		X
Biblioteca nu a fost întotdeauna camera de lucru a tatălui.		X
Mama fetei amenajase un mic atelier în cel mai mic dormitor.	X	
Meseria tatălui este de corector de cărți.	X	
Tatălui fetei nu-i place să folosească lampa de birou când lucrează.		X

2. oricând; pereții; mama; **3. b., d., e., a., c.**; **4. a.** tipar dialogat/dialogal; **b.** tipar descriptiv; **5.** cititor atent, profesionist, muncitor; caracterizare directă, realizată de naratoare etc. **6.-12.** răspunsuri subiective.

Elizabeth Lim, *Șase cocori stacojii*

1. Am strâns repede fructele și m-am înclinat, apoi m-am îndreptat spre treptele de piatră. Aș fi preferat să înfrunt ploaia decât să stau în templu cu Takkan. **2. c., b., a., d.**; **3. a.** tipar descriptiv; **b.** tipar dialogat/dialogal; **4.** atent etc.; caracterizare indirectă, prin gesturi și atitudine etc.; **5.-10.** răspunsuri subiective.

William Kamkwamba, Bryan Mealer, *Băiatul care a împlânzit vântul*

1.

Enunțul	Adevărat	Fals
Mașinăria băiatului este gata doar după câteva zile de pregătire.		X
O rafală îl împinge pe băiat spre turn.	X	
Întregul turn începe să se legene.	X	
Mulțimea rămâne indiferentă la invenția băiatului.		X

Irina-Roxana Georgescu

CUM SCRIM COMPUNERI

Exerciții de antrenament și de scriere creatoare

Lucrarea *Cum scriem compuneri. Exerciții de antrenament și de scriere creatoare* propune un parcurs complet prin universul compunerilor – de la înțelegerea cerințelor școlare la explorarea liberă a ideilor personale.

Gândit pentru clasele V–VIII, volumul conține:

- teorie esențializată, ușor de înțeles și aplicat;
- exerciții de antrenament și performanță, pentru precizie și siguranță în redactare;
- compuneri libere – idei, provocări și scriere creatoare, inspirate din teme actuale și conectate la voci ale literaturii contemporane.

Cum scriem compuneri oferă atât sprijin practic, cât și inspirație – pentru ca scrisul să devină un exercițiu de claritate, expresivitate și bucurie.